

Módszertani megjegyzések a hitelintézetek összevont mérlegének alakulásáról szóló közleményhez

Tartalom

1.	(Nettó) tranzakciós értékek meghatározása.....	2
2.	A szezonálisan igazított idősorok és a növekedési indexek.....	2
3.	Revíziók közzététele.....	3
4.	Hitelek és betétek a mérlegben.....	3
5.	Követelésvásárlással/értékesítéssel összefüggő állományváltozások kezelése.....	4
6.	Felszámolás/végelszámolás alá kerülő hitelintézetek kivezetése.....	4
7.	Egyéb pénzügyi közvetítők hiteleinek és betéteinek visszamenőleges módosítása.....	4
8.	A szezonálisan igazított háztartási hiteltranzakciók koronavírus-járvánnyal kapcsolatos korrekciója.....	4
9.	Pénzügyi befektetések biztonságát növelő alapok átsorolása a központi kormányzatba.....	4
10.	Változások a hitelintézeti adatok tartalmában a 2017. januári adatközléstől kezdődően.....	5
11.	A devizahitelek forintosításának és elszámolásának kezelése a monetáris statisztikákban.....	5
12.	Az MNB Növekedési Hitelprogram kezelése a monetáris statisztikákban.....	7
13.	Hitelek értékvesztésének és értékelési különbözetének bemutatása.....	7
14.	Értékvesztések és céltartalékok állományváltozása.....	7
15.	A pénzügyi alapok definícióváltozásának kezelése.....	8
16.	A végtörlesztés kezelése a monetáris statisztikákban.....	8
17.	Repó típusú ügyletek korrekciójának kezelése a monetáris statisztikákban.....	9
18.	2010-től új feldolgozó rendszer bevezetése a monetáris statisztikai publikációkban.....	10
19.	A Monetáris pénzügyi intézmények konszolidált mérlegében 2010-től alkalmazott módszertani változások.....	11

1. (Nettó) tranzakciós értékek meghatározása

Az adatszolgáltatók a publikáció alapját adó jelentésekben az egyes tételekre vonatkozóan megadják az időszak végi záróállományokat, azt, hogy az egyes állományok milyen devizanemben szerepelnek a mérlegükben, valamint az adott időszakra vonatkozó árváltozások és egyéb állományváltozások értékét. Ezek alapján kerül meghatározásra a havi tranzakciók értéke.

Árváltozásként kerül kimutatásra a - teljes vagy részleges - hitelleírások tárgyidőszaki értéke, valamint hiteleladáskor a tőkekövetelés és az eladási ár különbsége is árváltozásként jelenik meg a publikációban.

Egyéb volumenváltozásként kerül bemutatásra minden olyan tárgyidőszaki állományváltozás, amely nem a devizaárfolyamok változása vagy árváltozás miatt következett be, és amely nem köthető valós gazdasági eseményhez. Ilyenek lehetnek például a partner országának vagy szektorának változása.

A tranzakció meghatározását az Európai Központi Bank módszertana, a mérlegmódszer alapján végezzük: az állományváltozásból kivonjuk a devizaárfolyam változásából adódó változás összegét, az árváltozást, valamint az egyéb volumenváltozást, és az így megmaradt összeg lesz a tranzakció.

Például: A hitelintézetek összevont mérlege szerint, amely az eredeti, szezonálisan nem igazított adatokat tartalmazza, 2009 októberében a háztartások devizahitelei esetében a következő adatokat láthatjuk:

Eszközök	Nyitó-állomány	Átértékelődés és egyéb változás	Tranzakció	Állományváltozás	Záróállomány
Háztartások (S.14)					
Devizahitel	5148,5	32,3	-8,2	24,1	5172,6

A nyitóállomány és záróállomány különbsége (5172,6 mínusz 5148,5) 24,1 milliárd forint, azaz a háztartások devizahitel-állománya összességében nőtt. Ezt a növekedést két hatás okozta: a 8,2 milliárd forint nettó hiteltörlesztés és a 32,3 milliárd forint átértékelődés és egyéb változás okozta növekedés. Kiszűrve ez utóbbi állományváltozások hatását, a háztartások devizahitel állománya - csak a tranzakciókat figyelembe véve - csökkent 2009 októberében.

2. A szezonálisan igazított idősorok és a növekedési indexek

A szezonális igazítást egy olyan szoftver használatával végezzük, amely matematikai modellek segítségével elemzi az idősorokat, megkeresi a bizonyos időközönként – vagyis a szezonálisan – ismétlődő hatásokat, és az ilyen hatásoktól megtisztítja az idősort.

A nem pénzügyi vállalatok és a háztartások hitelei és betétei esetében a tranzakciós adatokon végezzük el a szezonális igazítást, míg a pénzmenyiségek esetében az állományok szezonális jellemzőit vizsgáljuk.

Például a nem pénzügyi vállalatok hitelei esetén jól látszik az eredeti tranzakciós adatokból, hogy a decemberi értékek minden évben rendre elmaradnak a novemberi értékektől. A program az idősorra illesztett matematikai modell segítségével azonosítja ezt a szezonális csökkenést, és az igazítás során

„csökkenti a tranzakciók szezonális csökkenését”, vagyis simítja a szezonális változások miatti mozgásokat.

Másik szemléletes példa a készpénzállomány szezonális igazítása: minden évben karácsony körül kiugróan megnő a forgalomban lévő készpénzállomány, majd januárban a decemberi szinthez képest nagy csökkenés látható. Ezt a minden évet jellemző (= szezonális) ugrálást simítja ki a szoftver a szezonális igazítás során, vagyis az igazítás elve ebben az esetben is az, hogy „ha nem lenne karácsony, akkor nem is lennének kiugrások, az állomány egyenletesen növekedne”. Ez a folyamat jól megfigyelhető a szezonálisan igazított idősorban.

Ennélfogva a szezonális változások eltávolításának eredményeképp olyan idősorokat kapunk, amelyekben a szomszédos időszakok adatai jobban összehasonlíthatók egymással.

A szezonális igazítást a JDemetra+ program használatával végezzük, amely egy optimális matematikai modellt illeszt az idősorokra.

A reál növekedési ütemek (R_t) kiszámításához alkalmazott képlet – figyelmen kívül hagyva az átértékelődéseket és egyéb állományváltozásokat – csak a tranzakciók hatását veszi figyelembe, és kiszűri az árszint változását is (lásd például a pénzmennyiségek növekedését bemutató grafikont):

$$R_t = \frac{\frac{X_{t-12} + T_{t-11}}{P_{t-11}}}{\frac{X_{t-12}}{P_{t-12}}} * \frac{\frac{X_{t-11} + T_{t-10}}{P_{t-10}}}{\frac{X_{t-11}}{P_{t-11}}} * \dots * \frac{\frac{X_{t-1} + T_t}{P_t}}{\frac{X_{t-1}}{P_{t-1}}} - 1$$

ahol

t = az aktuális időszak sorszáma

X_t = záróállomány a t -edik időpontban

T_t = tranzakció a t -edik időszakban

P_t = a relatív árszint a t -edik időszakban (1995 átlaga=100)

3. Revíziók közzététele

A publikációhoz tartozó sajtóközlemények minden esetben az első adatközlés állapotát tükrözik, ezek adatszolgáltatói revíziók miatt visszamenőlegesen nem változnak. (Rendkívüli esetekben előfordulhat ugyan visszamenőleges módosítás, ilyenkor a sajtóközleményben megjelöljük a változást, és közzé tesszük a módosítás időpontját is.)

Az idősoros publikációk és az interaktív grafikonok minden publikáláskor frissülnek: a riportok kiegészülnek az új időszak adataival, valamint visszamenőlegesen is változhatnak az értékek az adatszolgáltatók által küldött módosítások hatására.

4. Hitelek és betétek a mérlegben

Az eszköz oldali hitelek tartalmazzák az adatszolgáltató hitelintézet által más monetáris pénzügyi intézménynél elhelyezett betétek, valamint a repóügyletekből származó követelések állományát is.

A forrás oldali betétek állománya pedig magában foglalja az adatszolgáltató hitelintézet által felvett hitelek, valamint a repóügyletekből eredő kötelezettségek összegét is.

5. Követelésvásárlással/értékesítéssel összefüggő állományváltozások kezelése

Követelés vásárlása esetén a vételár összege pozitív előjelű tranzakcióként, míg a követelés bruttó tőkeösszegének és vételárának esetleges különbsége - ugyancsak pozitív előjelű - árváltozásként kerül kimutatásra. Követelés értékesítése esetén pedig a vételár negatív előjelű tranzakcióként jelenik meg a publikációban, míg, ha a követelés bruttó tőkeösszege nagyobb, mint az eladási ár, akkor a különbség negatív előjelű árváltozás lesz.

6. Felszámolás/végelszámolás alá kerülő hitelintézetek kivezetése

A felszámolás vagy végelszámolás alá kerülő hitelintézetek a felszámolási/végelszámolási eljárás lezárultáig ugyan nem szűnnek meg, azonban a statisztikai kimutatásokban a hitelintézeti körből átkerülnek az egyéb pénzügyi közvetítők szektorába.

Az ilyen szervezetek adatai hitelintézetként való működésük utolsó teljes hónapjára vonatkozóan szerepelnek utoljára a hitelintézeti állományok között, az ezt követő hónapra vonatkozó publikációban az állományok egyéb volumenváltozással – nem pedig tranzakcióval – kerülnek kivezetésre a hitelintézeti kör állományaiból.

A működő hitelintézetek mérlegében található, felszámolás vagy végelszámolás alatt lévő hitelintézetekkel kapcsolatos követelések és kötelezettségek ugyancsak átsorolásra kerülnek az egyéb pénzügyi közvetítőkkel kapcsolatos követelések/kötelezettségek közé.

7. Egyéb pénzügyi közvetítők hiteleinek és betéteinek visszamenőleges módosítása

A zártkörű pénzügyi közvetítők szektorába sorolt vállalatok állományai a 2021. januári publikációban 2017. januárig visszamenőlegesen átsorolásra kerültek a nem pénzügyi vállalatok szektorából az egyéb pénzügyi közvetítők szektorába.

8. A szezonálisan igazított háztartási hiteltranzakciók koronavírus-járvánnyal kapcsolatos korrekciója

A koronavírus világjárvány következményei, valamint a nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében elrendelt fizetési moratórium nem köthető szezonális hatáshoz, ezért a háztartások hiteltranzakcióinak szezonális igazítása során a fizetési moratórium miatt elmaradt hiteltörlesztések és a koronavírus-járvány miatt elmaradt hitelfelvételek becsült együttes hatását ún. „outlier”-ként kezeljük. Így az igazítás során figyelmen kívül hagyjuk ennek hatását, míg az egyéb szezonális hatásokkal továbbra is kiigazítjuk a háztartási forinthitel-tranzakciókat tartalmazó idősorokat.

9. Pénzügyi befektetések biztonságát növelő alapok átsorolása a központi kormányzatba

Az Eurostat döntésének megfelelően, egyeztetve a Központi Statisztikai Hivatallal, a pénzügyi befektetések biztonságát növelő alapok és a tulajdonukban levő vállalatok a monetáris statisztikákban 2017. július végétől kezdődően átsorolásra kerültek a pénzügyi vállalatok és a nem pénzügyi vállalatok szektorából a központi kormányzat szektorába. A következő intézményi egységek szektora változott: Országos Betétbiztosítási Alap, Befektetővédelmi Alap, Szövetkezeti Hitelintézetek Tőkefedezeti Közös

10. Változások a hitelintézeti adatok tartalmában a 2017. januári adatközléstől kezdődően

A rezidens hitelintézetek számára 2017-től lehetővé vált az IFRS-ek alkalmazása az egyedi beszámolóik összeállítására, számviteli nyilvántartásaik vezetése során. Ez indokoltta tette a jegybanki statisztikákhoz használt hitelintézeti adatgyűjtési rendszer felülvizsgálatát, a hazai és a nemzetközi számviteli standardokat alkalmazó hitelintézetek által egyaránt tölthető jelentések bevezetését. A 2017. januári vonatkozású idejű publikációktól kezdődően a hitelintézeti mérlegstatisztikák fő adatforrását a havi gyakoriságú M01 (éves gyakoriság tekintetében M11) jelű statisztikai mérleg adatgyűjtés és az M02-M05 jelű részletező adatgyűjtések képezik. Ezek az új adatgyűjtések elsődlegesen statisztikai célokat szolgálnak, így a korábbi felügyeleti mérleg adatszolgáltatáshoz képest nagyobb mértékben érvényesülnek bennük a nemzetközi statisztikai szabványok előírásai, ajánlásai, ami lehetővé tette az adatközlésekben szereplő információk pontosítását is.

A korábbi adatgyűjtések hagyományos üzletági bontása (pénzügyi szolgáltatás, illetve befektetési szolgáltatás) helyett kizárólagossá vált a mérlegben az eszközök és források instrumentumfajta szerinti felosztása. Ennek eredményeként a korábban az egyéb eszközök, illetve egyéb források között kimutatott, eddig instrumentálisan nem bontott befektetési szolgáltatásokhoz kapcsolódó hitel jellegű követelések és a betét jellegű tartozások állománya a hitel, illetve a betét instrumentumokra került. Az eszköz oldali hitelállomány növekedését okozta, hogy a más pénzügyi intézménytől megvásárolt követeléseket is a saját hitelekkel azonos módon, bruttó tőkeértéken kell szerepeltetni a mérlegben az eddigi bekerülési érték helyett. Valamennyi adatszolgáltató hitelintézet (nem csak a valós értékelést választók és az IFRS átállás miatt valós értékelést végzők) valós értéken szerepelteti az új adatszolgáltatásokban a pénzügyi derivatíva ügyleteit, ami az egyéb eszközök és az egyéb források változását okozta. Az IFRS áttéréssel együtt az érintett hitelintézeteknél változott ezen felül a különféle értékpapírok és tulajdonosi részesedések értékelése, a követelések elszámolt értékvesztése és értékelési különbözete, a céltartalékok értéke, továbbá ezekkel összefüggésben a saját tőke mérlegben kimutatott összege is.

Az új, részletező adatszolgáltatások már nem a főkönyvön, hanem az analitikus nyilvántartások adatain alapulnak, így adódhatnak néhány napos eltérések az egyes instrumentumok lejáratai között. Ennek eredményeképpen az adatok korábbi forrásában, a Felügyeleti mérlegben és az új adatszolgáltatásokban szereplő, években meghatározott eredeti lejáratok némileg különbözhetnek egymástól. Az analitikus nyilvántartások alapján történő jelentés pontosabb adatokat eredményez.

A fenti módszertani változások hatása monetáris statisztikai publikáció időszakaiban 2016. decemberben az egyéb állományváltozások között jelenik meg.

11. A devizahitelek forintosításának és elszámolásának kezelése a monetáris statisztikákban

A. Nem jelzálogalapú fogyasztói devizahitelek forintosítása

„Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló” 2015. évi CXLV. törvény értelmében a hitelintézetek kötelesek a törvény által meghatározott, nem jelzálogalapú fogyasztói devizahiteleket forintra váltani (a továbbiakban: forintosítás). A forintosítás hatása először a 2015. novemberi adatokban tükröződik.

B. Jelzáloghitelek forintosítása és elszámolása

„Az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló” 2014. évi LXXVII. törvény értelmében a hitelintézetek kötelesek a törvény által meghatározott, jelzálogalapú fogyasztói devizahiteleket forintra váltani (a továbbiakban: forintosítás).

„A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló” 2014. XL. törvény értelmében a hitelintézetek kötelesek a törvényben meghatározott módon elszámolni a fogyasztók felé (a továbbiakban: elszámolás).

A jelzáloghitelek forintosításának és elszámolásának hatása először a 2015. februári adatokban tükröződik.

A monetáris statisztikában mind a forintosításból, mind az elszámolásból eredő állományváltozást tranzakcióként mutatjuk be.

A forintosítással érintett devizahitelek forintértékének meghatározása a monetáris statisztikai jelentésekben:

„A hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól” szóló 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet 2014. decemberi módosítása lehetővé tette, hogy a kötelező forintosítással érintett devizaalapú jelzáloghiteleket, valamint az azokhoz kapcsolódó tételeket a hitelintézetek saját döntésük alapján értékelhetik a forintosítási törvényben meghatározott rögzített árfolyamon is.

Annak érdekében azonban, hogy az MNB felé teljesítendő jelentésekben minden devizahitel-állomány egységes árfolyamon kerüljön bemutatásra, a hitelintézeteknek – az eddig jelentési gyakorlattal összhangban, változatlan módszertan szerint – továbbra is a hivatalos hó végi MNB középárfolyamon kell meghatározniuk minden devizában denominált - köztük a kötelező forintra váltással érintett - hitelállomány forintértékét.

Amiatt, hogy a hitelintézeti nyilvántartásokban és az MNB felé teljesítendő jelentésekben szereplő mérlegfőösszeg ne térjen el egymástól, a hitelintézetek egy része a hivatalos hó végi MNB középárfolyam és a rögzített árfolyam közötti különbséget az értékvesztés/értékelési különbözet sorokon szerepelteti – ebben az esetben az érintett hitelek nettó állománya a mérlegben és az azt részletező kimutatásokban egyaránt a rögzített átváltási árfolyamon szerepel. Néhány hitelintézet nem ezeken a sorokon, hanem az aktív elszámolások között negatív előjellel mutatja ki a különbséget.

Összefoglalva, a hitelállományok egységes árfolyamon történő bemutatása érdekében az MNB által közzétett, a hitelintézetek mérlegtételeit tartalmazó publikációkban - összhangban az eddigi közzétételi gyakorlattal – változatlan módszertan szerint, a hivatalos hó végi MNB középárfolyamon történik a devizában denominált állományok forintértékének meghatározása.

A szezonálisan igazított hiteltranzakciók forintosítás miatti korrekciója:

Amiatt, hogy a forintosítás nem köthető semmilyen szezonális hatáshoz, a háztartások hiteltranzakcióinak szezonális igazítása során a forintosítás/elszámolás hatását ún. „outlier”-ként

kezeljük. Ezáltal az igazítás során figyelmen kívül hagyjuk ennek hatását, míg az egyéb szezonális hatásokkal továbbra is kiigazítjuk a tranzakciókat tartalmazó idősorokat.

12. Az MNB Növekedési Hitelprogram kezelése a monetáris statisztikákban

Az MNB 2013. június 1-jén indította el Növekedési Hitelprogramját (NHP), amelynek első szakasza keretében 2013. szeptember végéig nyújtott kedvezményes kamatozású refinanszírozási hitelt a hitelintézetek részére, melyet azok egy felülről korlátozott kamatmarzs mellett továbbhiteleztek a KKV-knak. (A program részletei az MNB honlapján az [alábbi](#) hivatkozáson keresztül érhetőek el.)

A monetáris statisztikai publikációkban közzétett tranzakciós értékek tartalmazzák a nem pénzügyi vállalatok részére az NHP keretében folyósított hiteleket is.

A szezonálisan igazított hiteltranzakciók NHP I. miatti korrekciója

Az NHP I. szakaszának keretében 2013. július, augusztus és szeptember hónap során folyósított új hitelekkel, valamint a devizahitelek forinthitellé történő átváltásával összefüggő tranzakciókat a szezonális igazítás során figyelmen kívül hagyjuk, vagyis úgynevezett „outlier”-ként kezeljük, ugyanakkor az egyéb szezonális hatásokkal továbbra is kiigazítjuk az - NHP I. szakaszának egyedi hatásától megtisztított - tranzakciókat tartalmazó idősorokat.

2013. szeptember 11-én a Monetáris Tanács a program folytatása mellett döntött, ezzel elindult az NHP második szakasza. A második, valamint a további szakaszok keretében hónapról-hónapra folyósított hiteleket már a normál piaci üzletmenet részének tekintjük, így a szezonális igazítás során ezekkel az állományokkal nem korrigáljuk az idősort.

13. Hitelek értékvesztésének és értékelési különbözetének bemutatása

Az európai jegybankok által közzétett adatok könnyebb összehasonlítása, jobb elemezhetősége érdekében, az Európai Központi Bank módszertanával összhangban, az MNB a hitelintézetek mérlegtételeit bemutató publikációiban módosította az eszközoldali hitelekre és betétekre képzett értékvesztések és értékelési különbözetek kimutatására vonatkozó módszertanát.

Az értékvesztések és értékelési különbözetek korábban az egyéb eszközök állományát csökkentő tételként szerepeltek az egyes publikációkban. Először a 2014. januári adatokat bemutató publikációban - 2010. januárig visszamenőlegesen - jelentetjük meg az eszköz oldali hitelekre és betétekre képzett értékvesztéseket és értékelési különbözeteket a forrás oldalon, pozitív előjellel, a céltartalékokkal együtt, valamint ezzel párhuzamosan a céltartalékokat kiemeljük az egyéb források közül.

Az eszköz oldalról a forrás oldalra átkerülő tételek összege a publikációkban megnöveli a hitelintézetek által jelentett, azok számviteli mérlegében szereplő mérlegfőösszeget.

14. Értékvesztések és céltartalékok állományváltozása

Az MNB által közzétett, a hitelintézetek mérlegtételeire számított tranzakciós értékek jobb elemezhetősége érdekében a 2014. február 28-án megjelent, 2014. januári adatokat bemutató publikációtól kezdődően az eszköz oldali hitelekre képzett értékvesztések és értékelési különbözetek, valamint a céltartalékok állományában bekövetkező minden, eddig tranzakcióként közölt

állományváltozás - vagyis minden olyan változás, amely nem köthető árfolyam- vagy egyéb volumen változáshoz - az árváltozásként kerül bemutatásra.

Az eddig tranzakcióként kezelt állományváltozások árváltozásként történő kimutatása az érintett idősorokban 2010. januárig visszamenőlegesen megtörtént.

15. A pénzügyi alapok definícióváltozásának kezelése

Az Európai Központi Bank az Európai Értékpapír-piaci Felügyeleti Hatósággal együttműködve rendelet formájában újradefiniálta a pénzügyi alapok fogalmát, amely definíciót az MNB 2012. január 1-jétől alkalmazza a befektetési alapok statisztikai besorolására. Az új definíció az alábbi linken érhető el:

<http://www.mnb.hu/letoltes/penzpiaci-alapok-uj-definicioja-2012-1.doc>

2012-től, a definíció változása után - statisztikai értelemben – 10 befektetési alap nem minősül pénzügyi alapnak. Ezen alapok főbb instrumentumai az alábbi táblázatban látható értéken kerültek átsorolásra a pénzügyi alapok szektorából (C6) a nem pénzügyi befektetési alapok szektorába (D3):

Szektórváltó pénzügyi befektetési alapok főbb mérlegképletei, 2011.12.31.	Mrd Ft
Eszközök összesen	178,7
Készpénz és betétek	102,9
Befektetési jegyek nettó eszközértéke	177,2

16. A végtörlesztés kezelése a monetáris statisztikákban

Az Országgyűlés 2011. szeptember 19-én elfogadta az otthonvédelemmel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXVI. sz. törvényt, mely szeptember 29-én lépett hatályba. A módosítás lehetővé tette, hogy a deviza alapú kölcsönszerződéssel rendelkező fogyasztók egy, a törvény által meghatározott köre a jelenlegi piaci devizaárfolyamoknál alacsonyabb, rögzített árfolyamon teljes mértékben előtörlessze, azaz végtörlessze fennálló kölcsöntartozását.

- A végtörlesztett hitelek tranzakciójának számítása

A statisztikákban az ilyen módon végtörlesztett hitelek teljes törlesztett állományát tranzakcióként számoljuk el. Ahogyan az összes monetáris statisztikai publikációban, a végtörlesztett hitelek esetében is a tranzakció számításának alapja a havi MNB-átlagárfolyam – nem pedig a háztartások által a törvényben rögzített, úgynevezett végtörlesztési árfolyamon ténylegesen kifizetett összeg.

- A tárgyhavi végtörlesztés adatok és folyósított kiváltó hitelek meghatározása

A végtörlesztések és a kiváltó hitelek esetén az adatokat heti-, míg az összevont mérlegadatokat havi adatszolgáltatásból nyerjük. Mivel heti gyakoriságú adatok összegzésével legtöbbször nem lehet egy naptári hónap adatait előállítani, ezért az összehasonlíthatóság megteremtése érdekében a heti adatgyűjtésekből előállítandó havi állományokra becslést kell alkalmaznunk.

Egy adott havi végtörlesztés, illetve kiváltó hitel állománya = (a tárgyható utolsó napját tartalmazó hét nyitó adata - az előző havi becsült záró érték) + (a tárgyható utolsó napját tartalmazó hét záró adata - a tárgyható utolsó napját tartalmazó hét nyitó adata)*(a tárgyható utolsó napját tartalmazó hétből a tárgyhatóra eső munkanapok száma)/(a tárgyható utolsó napját tartalmazó hét munkanapjainak száma).

- A szezonálisan igazított hiteltranzakciók végtörlesztések miatti korrekciója

A végtörlesztés hatására a háztartások egyéb devizában fennálló hiteltartozása – csak a tranzakciókat figyelembe véve - október hónaptól kezdve folyamatosan, nagymértékben csökken, míg a folyósított forint kiváltó hitelek nőnek. Azonban ezek a változások nem köthetők semmilyen szezonális hatáshoz.

Amennyiben az igazítandó adatokat nem korrigálnánk a végtörlesztett, illetve az emiatt folyósított hitelekkel, akkor az sokat torzítana a szezonálisan igazított tranzakciós értékeken, emiatt mind a forint-, mind pedig a devizahitelek tranzakciós idősorainak szezonális igazítása során figyelmen kívül hagyjuk – úgynevezett „outlier”-ként kezeljük - a végtörlesztés hatását, míg az egyéb szezonális hatásokkal továbbra is kiigazítjuk a tranzakciókat tartalmazó idősorokat.

17. Repó típusú ügyletek korrekciójának kezelése a monetáris statisztikákban

Az MNB a fizetésimérleg- és pénzügyi számla statisztikákban a 2011. második negyedévre vonatkozó adatok publikálásakor 2008. januárig visszamenőlegesen repó-típusú ügyletek miatti revíziót hajtott végre. Ehhez igazodóan a monetáris statisztikai terület is elvégezte a revíziót a hitelintézeti mérleg publikációjában 2011. október 28-án (a 2011. szeptemberi adatok közzéadásakor) szintén 2008-ig visszamenőleg. Az ezt követően közzétett adatok 2016 végéig tartalmazzák az alább részletezett repó korrekciót – 2016 decemberétől kezdődően, összhangban az IFRS-ek előírásaival, a hitelintézetek (statisztikai) mérlegéből nem kerül ki/nem kerül be a repóba adott/repóba vett értékpapír, így innentől kezdve nincs szükség a lenti korrekciókra.

A magyar számviteli szabályok a szállítós repó (a speciális célú szállítós repó ügyletek kivételével) és az értékpapír kölcsönzés ügyletek esetében az értékpapír követelések csökkentését, vagy növelését (azaz értékpapír eladás, vagy vétel elszámolását) írták elő. A legfontosabb monetáris statisztikai adatszolgáltatások alapja a magyar számviteli előírások szerint összeállított felügyeleti mérleg volt, ezért a publikációkban 2016. novemberig a magyar számviteli előírásokkal összhangban szerepeltek a repó- és értékpapír-kölcsönzési ügyletek.

A nemzetközi statisztikai módszertan szerint azonban a repó ügyletek és az értékpapír kölcsönzési ügyletek végrehajtásakor közgazdasági értelemben az értékpapírok tulajdonosa nem változik meg, így a statisztikai publikációkban sem változhat meg az értékpapír követelések értéke. Ezzel egyidőben a kapcsolódó pénzmozgásokat hitel-, illetve betét jellegű követelésként, vagy kötelezettséggként kell megjeleníteni.

Minden hitelintézeti mérleg jelentésre kötelezett adatszolgáltatónak a repó-típusú ügyleteire vonatkozó adatszolgáltatást is kell teljesítenie. A repó-típusú ügyletek miatti korrekció során a hitelintézetek által a mérlegben jelentett adatokat módosítjuk az általa a saját repó-típusú ügyleteiről jelentett bruttó vételár adatokkal.

Korrigált ügylet típusok:

- Repó ügylet: szállításon repó (kivéve sajátos szállításon repó), Sale and Buy Back
- Értékpapírkölcsön ügylet: készpénz-, illetve vegyes fedezet mellett, egyéb óvadékfajtaival fedezett és fedezet nélkül nyújtott értékpapírkölcsön

A korrekció végrehajtása az egyes repó-típusú ügyletek esetében:

- Az adatszolgáltató adja át repó ügylet keretében az értékpapírt:
 - Értékpapír állománya nő
 - Elhelyezett betét (repó-kötelezettség) nő
- Az adatszolgáltató veszi át repó ügylet keretében az értékpapírt:
 - Értékpapír állománya csökken
 - Nyújtott hitel nő
- Az adatszolgáltató adja át értékpapír kölcsön ügylet keretében az értékpapírt:
 - Értékpapír állománya nő
 - Nyújtott hitel csökken
- Az adatszolgáltató veszi át értékpapír kölcsön ügylet keretében az értékpapírt:
 - Értékpapír állománya csökken
 - Felvett hitel csökken
- Az értékpapír állományát a kibocsátás helye, a kibocsátó szektora, az eredeti lejárat szerint az értékpapír denominációjának megfelelő devizában korrigáljuk.
- A kapcsolódó hitel/betét állományt a partner országa, szektora és az ügylet futamideje szerint mindig forintban korrigáljuk.

A tranzakció és az árfolyamváltozás-hatás számítása a korrigálás végrehajtása után történik.

- A forrás oldali értékpapírok repó korrekciója:
A monetáris pénzügyi intézmények (MPI-k) statisztikai mérlegét bemutató idősorokban az MPI-k által kibocsátott, a mérlegük forrás oldalán szereplő értékpapírok esetén a belföldi és külföldi tulajdonosok közti megbontás a nemzetközi számviteli gyakorlattal összhangban, az értékpapírok közgazdasági értelemben vett tulajdonosának figyelembevételével kerül meghatározásra. Ennek megfelelően, amikor a másodlagos piacon az MPI-k által kibocsátott értékpapírral olyan repó ügyletet kötnek, amelynek során az értékpapírok átmenetileg belföldi tulajdonostól külföldihez vagy külföldiektől belföldiekhez kerülnek át, akkor az adott értékpapírok a közgazdasági értelemben vett tulajdonosnál, nem pedig az értékpapírokat repóba vevő/repóba adó számláján jelennek meg.

2016 decemberétől az új adatgyűjtési rendszerre történő áttéréssel repókorrekciót az MNB már nem hajt végre, az IFRS-ekre áttért és 2017-ben még a hazai számviteli előírásokat követő hitelintézetek az M-es jelentésekben egyaránt az IFRS előírásoknak megfelelően hitelként mutatják ki a repóügyleteket.

18. 2010-től új feldolgozó rendszer bevezetése a monetáris statisztikai publikációkban

2010 szeptemberétől a Statisztika a monetáris statisztika összeállítására új feldolgozó rendszert vezetett be. Az új rendszer nagyobb adatkezelő képessége miatt lehetségessé vált az értékpapír-statisztika egyedi

adatainak közvetlen felhasználása, továbbá a monetáris statisztikában alkalmazott számítási és becslési eljárások egyedi szinten való végrehajtása. A módszertani fejlesztések az új rendszer nyújtotta lehetőségek mellett a 2010 januárjától elrendelt, az új EKB rendelet előírásainak megfelelő monetáris statisztikai adatgyűjtések által rendelkezésre bocsátott többlet információkra is támaszkodnak.

A többdimenziós szerkezetű adatbázis lehetővé teszi, hogy az új rendszer az állományváltozások tényezőkre való bontását egyedi adatszolgáltatói szinten és minden egyes instrumentum esetében külön-külön állítsa elő.

19. A Monetáris pénzügyi intézmények konszolidált mérlegében 2010-től alkalmazott módszertani változások

2010-től az IMF monetáris statisztikai kézikönyvének előírásaihoz igazodó módszertani változás, hogy a továbbiakban a hitelintézetek egymással szembeni vagyoni részesedései nem kerülnek konszolidálásra.

A monetáris pénzügyi intézmények konszolidált mérlegében (3. tábla) a „Belföldiek által kibocsátott részvények és egyéb részesedések” oszlop a hitelintézeti körön belüli befektetéseket is tartalmazza. Ezzel egyidejűleg az ezzel kapcsolatos korrekció nem jelenik meg a „Monetáris pénzügyi intézmények közötti követelések és tartozások eltérése” oszlopban.

A változás mértéke megegyezik a hitelintézeti körön belüli befektetések idősorában található adatokkal, amelyet az „Az egyéb monetáris pénzügyi intézmények (S.122) összevont mérlege” (2.1. tábla) 20. oszlopa, a monetáris pénzügyi intézmények által kibocsátott részvények és egyéb részesedések oszlop tartalmaz.